

Фонд
Демократичні ініціативи
імені Ілька Кучеріва

Прес-конференція

«До 26-річниці Незалежності України: тенденції змін громадської думки»

22 серпня 2017 року
Інститут соціології НАН України
(вул. Шовковична, 12)

Організатор – **Інститут соціології Національної академії наук України**
Інформаційна підтримка – **Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва**

Учасники прес-конференції:

- **Ірина Бекешкіна** – старший науковий співробітник Інституту соціології НАН України, директор Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва
- **Євген Головаха** – заступник директора Інституту соціології НАН України
- **Олена Злобіна** – завідувачка відділу соціальної психології Інституту соціології НАН України
- **Микола Шульга** – заступник директора Інституту соціології НАН України

Питання до розгляду:

- Як змінювалися настрої українців за роки незалежності? Які настрої переважають?
- Чого українці бояться найбільше? Чого боялися найбільше раніше, і чого – зараз?
- Соціальне самопочуття українців: зміни на краще чи на гірше?
- Міграційні настрої українців: зростають чи ні?
- До яких союзів Україні слід вступати: чи відбулися зміни громадської думки?

Загальнонаціональне опитування населення України було проведене Інститутом соціології НАН України у співпраці з Благодійним фондом «Інтелектуальна перспектива» з 3 по 25 липня 2017 року за квотною вибіркою, що представляє доросле населення, починаючи з 17 років. Опитування здійснювалося у всіх областях України (крім АР Крим та окупованих територій Донецької та Луганської областей), методом особистого інтерв'ю за місцем проживання респондентів. Усього було опитано 1800 осіб. Похибка вибірки не перевищує 2,3%.

Для порівняння наводяться дані загальнонаціональних опитувань, проведених Інститутом соціології НАН України за попередні роки соціологічного моніторингу (тобто повторних опитувань за однаковою методикою).

- Переважна більшість населення України (близько 63%) пишається тим, що вони є громадянами України. Причому цей відсоток істотно зріс з 2014 року (у 2013 році пишалися громадянством України 48%, у 2014 р. – 60%, 2015 р. – 67%, 2016 р. – 60%, 2017 р. – 63%). В цьому питанні існують помітні регіональні відмінності, хоча в усіх регіонах ті, хто пишається своєю належністю до нашої країни, становлять повну або відносно більшість. Зокрема, в Західному регіоні пишаються своїм українським громадянством близько 81% (не пишаються 7%), у Центральному регіоні відповідне співвідношення становить близько 67% та 16%, у Південному регіоні – 46% та 28%, в Східному регіоні – 56% та 17%, на Донбасі – 39% та 27% (при цьому на Донбасі є найбільшою порівняно з іншими регіонами частка тих, хто не зміг визначитися з цього питання, а саме, близько 34%).
- Більшість населення (57%) вважає себе насамперед громадянами України, ще для близько 25% головною є ідентифікація з містом чи селом проживання, а для майже 6% – з регіоном проживання. Визнання первинності свого визначення як громадянина України істотно зросло вперше у 2005 році (з 44% до 55%), вдруге – у 2014 році (з 51% до 65%). В 2015 році цей показник трохи знизився (до близько 58%) і за останні два роки залишається приблизно на одному рівні (60% у 2016 р. і 67% у 2017 р.). Серед регіонів України визнання первинності ідентифікації з громадянством України істотно переважає локальну ідентифікацію (з місцем або регіоном проживання) насамперед у Західному регіоні (62% загальнонаціональної ідентифікації проти 25% локальної) та Центральному (відповідно, 62% національної ідентифікації та 27% локальної). Дещо меншим розрив між національною та локальною ідентичностями є в Південному (57% загальнонаціональна ідентифікація і 32% локальна) та в Східному регіонах (50% загальнонаціональна і 38% локальна). На Донбасі ж загальнонаціональна та місцево-регіональна ідентифікації перебувають приблизно на одному рівні (43% та 41% відповідно).
- Основними почуттями, які виникають у людей, коли вони думають про майбутнє України, у 2017 році виявилися надія (47%), тривога (35%), оптимізм (21%) та страх (17%). Відчуття надії превалює в усіх регіонах (особливо на Півдні); тривога також посідає друге за частотою згадувань місце в усіх регіонах, крім Заходу (в цьому регіоні на другому місці опинився оптимізм). За роки дослідження (2002–2017) найвищим рівень надії та оптимізму був у 2005 році (відповідно, 61% та 34%). А найвищим емоційним негативізмом вирізнявся 2013 рік (відчуття надії висловили 32%, безвиході – 18%, а оптимізму – лише 14%).
- Міркуючи про своє майбутнє, найпоширеніші почуття які виникають у людей, є: надія (47%), тривога (30%) та оптимізм (26%).

- Серед основних страхів у 2017 році превалюють економічні: зростання цін (77%), безробіття (61%), невиплати зарплат та пенсій (63%). Ще серед найбільш вагомих страхів – зростання злочинності (43%), напад зовнішнього ворога (38%). Побоювання зростання цін посідає перше місце в усіх регіонах, але частіше про цей страх згадували на Сході України (87%), а відносно рідше – на Заході (66%). Варто відзначити, що про страх нападу зовнішнього ворога помітно частіше згадували мешканці Західного регіону (48%). За час проведення опитувань (2000–2017 рр.) найбільш істотні зміни у структурі страхів українців відбулися у 2014 році, коли різко зріс страх перед можливим нападом зовнішнього ворога на Україну (з 7% у 2012 р. до 60% у 2014-му; страх перед розпадом України як держави (з 12% у 2012 р. до 46% у 2014-му; страх перед імовірними міжнаціональними конфліктами (11% у 2012 р. і 35% у 2014-му та побоювання масових вуличних безладів (17% у 2012 р. і 33% у 2014-му). Втім, за три останні роки ці страхи істотно послабилися, і у 2017 р. відносно високим залишається страх нападу зовнішнього ворога на Україну (38%), а от побоювань щодо міжнаціональних конфліктів, масових вуличних безладів та розпаду України як держави стало дещо менше (відповідно, 17%, 21% і 28%).
- Цього року Інтегральний Індекс Соціального Самопочуття (ІСС) становить 39,3 бала (загалом цей Індекс може перебувати в межах від 20 до 60), тобто свідчить про середній рівень цього самопочуття. Загальне соціальне самопочуття порівняно з минулим та позаминулими роками майже не змінилося, причому цей показник вищий, аніж був у 2012 році (37,4 бала).
- Найбільш вагомими змінами у геополітичних орієнтаціях населення України сталися 2014 року: відсоток тих, хто позитивно ставився до приєднання України до союзу з Росією та Білоруссю, впав із 49% у 2013 році до 25% у 2014-му і нині, 2017 року, становить 20%. Натомість відсоток негативного ставлення до такого союзу зріс за відповідний період з 28% до 54%, а сьогодні, у 2017 році, становить 62%. Сьогодні негативне ставлення до союзу України з Росією та Білоруссю переважає майже в усіх регіонах, але різною мірою: найбільш негативно подібну перспективу сприймають у Західному регіоні (88% – негативно і лише 4% – позитивно) та у Центральному (71% – негативно і 14% – позитивно), значно менше переважає негативне ставлення у Східному регіоні (46% – негативно і 32% – позитивно) та на Донбасі (відповідно, 33% і 29%). Зазначимо, що на Донбасі значна частина опитаних (38%) не змогла визначитися у цьому питанні. А от у Південному регіоні позитивне і негативне ставлення до подібного союзу з Росією та Білоруссю виявилися рівними (37% – позитивного ставлення й 37% – негативного).
- Радикальні зміни сталися й у ставленні до вступу України до НАТО: у 2013 році позитивно сприймали таку перспективу 14%, негативно – 54%, через рік, у 2014 році, позитивне ставлення становило 35%, негативно – теж 35%, нині ж, 2017 року, позитивне ставлення дещо переважає (40% проти 36%). Ставлення до вступу України до НАТО ділить регіони: переважно позитивно ставляться до цієї перспективи у Західному регіоні (60% – позитивно і 20% – негативно) та у Центральному (відповідно, 44% і 32%). Негативне ставлення переважає у Південному регіоні (50% – негативно, 30% – позитивно), у Східному (45% – негативно, 31% – позитивно) та, особливо, на Донбасі (50% – негативно і 19% – позитивно). Водночас на Донбасі найбільше виявилось тих, хто не зміг визначитися з цього питання (31%).

- Ставлення до вступу до Європейського Союзу теж істотно поліпшилося: у 2013 році позитивно до цього ставилися 42%, у 2014 р. – 52%, а у 2017 р. – 54%, а негативне ставлення дещо знизилося – від 28% у 2013 році до 24% у 2014 і 2017 рр. Позитивне ставлення до вступу України до Європейського Союзу переважає в усіх регіонах, за винятком Донбасу, де 41% сприймає подібну перспективу негативно і 26% – позитивно. Водночас на Донбасі найбільше виявилось тих, хто не визначив своєї думки з цього питання (33%).
- Істотні зміни за роки проведення опитувань (1996–2017 рр.) сталися й у ставленні до надання російській мові статусу офіційної. У 1996 році більшість населення (51%) вважала за необхідне надати російській мові статусу офіційної, проти цього були налаштовані 33%. Поступово відсоток підтримки офіційного статусу російської мови зменшувався, а противників – зростав. І у 2017 році підтримують надання російській мові статусу офіційної в Україні 30%, проти – 54%. Питання щодо статусу російської мови по-різному сприймається у різних регіонах: категорично проти надання російській мові статусу офіційної у Західному регіоні («проти» – 88%, «за» – лише 4%), та у Центральному («проти» – 64%, «за» – 21%). Переважно підтримують надання російській мові статусу офіційної на Сході («за» – 45%, «проти» – 38%), істотно підтримують на Півдні («за» – 57%, «проти» – 31%) та на Донбасі («за» – 55%, «проти» – 14%). Водночас на Донбасі найбільше виявилось тих, хто не визначив своєї думки з цього питання (31%).
- У 2017 році 12% опитаних висловили намір найближчим роком виїхати за кордон на тимчасові заробітки – це найвищий відсоток за час постановки цього питання (у 2002 році таких було 7%). Регіонально найбільше охочих виїхати працювати за кордон виявилось у Західному регіоні – 18%.

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ: ДИНАМІКА ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Якою мірою Ви пишаєтеся чи не пишаєтеся тим, що є громадянином України?

	2002	2004	2005	2006	2008	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Зовсім не пишаюся	6.6	8.9	5.2	7.1	7.5	7.2	7.9	9.3	5.1	5.0	4.9	6.0
Скоріше не пишаюся	11.5	15.8	9.7	12.5	11.4	11.9	14.1	15.5	6.0	8.5	10.7	10.8
Скоріше пишаюся	30.9	30.0	38.4	33.2	36.6	38.4	35.0	38.1	36.8	50.2	42.1	43.7
Дуже пишаюся	10.1	7.7	15.3	11.9	13.9	11.1	7.7	9.6	23.9	17.1	18.0	18.8
Важко сказати	40.9	37.7	31.4	35.2	30.5	31.4	35.3	27.5	28.2	19.2	24.3	20.8

Ким Ви себе передусім вважаєте? (одна відповідь)

	1992	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Мешканцем села, району чи міста, в якому Ви живете	24.0	31.4	31.8	30.6	27.7	24.5	27.3	29.8	28.7	16.1	23.0	22.1	24.7
Мешканцем регіону (області чи кількох областей), де Ви живете	6.8	6.9	5.9	6.7	6.6	9.3	6.6	7.6	7.9	8.0	6.4	6.9	6.2
Громадянином України	45.6	41.1	41.3	44.3	51.6	51.8	51.3	48.4	50.7	64.6	57.5	60.1	57.2
Представником свого етносу, нації	—	—	3.0	3.1	1.8	2.6	3.1	1.8	2.0	2.1	3.1	2.9	3.5
Громадянином колишнього Радянського Союзу	12.7	12.2	12.7	10.7	7.3	9.0	6.9	8.4	6.6	5.5	3.9	3.9	3.2
Громадянином Європи	3.8	2.8	0.7	0.7	1.3	0.4	0.9	1.2	1.2	1.1	1.3	1.0	1.4
Громадянином світу	6.4	5.6	2.7	2.4	2.9	1.7	3.1	2.4	2.4	2.1	4.2	2.6	3.3
Інше	—	—	1.6	1.4	0.7	0.6	0.8	0.3	0.6	0.5	0.6	0.5	0.6

Які почуття виникають у Вас, коли Ви думаєте про майбутнє України?*

	2005	2006	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Оптимізм	33.8	25.5	25.1	19.7	14.1	23.5	22.9	21.9	20.5
Байдужість	2.7	2.8	2.4	4.6	4.8	1.6	2.3	1.7	2.8
Радість	11.7	4.8	3.1	1.9	1.4	4.1	1.6	2.3	2.7
Безвихідність	6.1	11.2	13.3	11.1	17.8	8.9	11.8	11.0	11.5
Упевненість	19.5	9.8	11.2	6.7	5.1	11.7	7.2	7.8	8.9
Розгубленість	10.5	16	17.1	12.6	17.1	13.4	16.4	14.0	16.4
Задоволеність	9.2	3.4	3.3	1.4	1.7	2.9	1.6	2.2	2.4
Песимізм	2.8	7.2	7.8	11.5	11.4	5.7	10.3	10.3	12.1
Надія	61.2	50.7	56.5	47.0	32.1	48.8	44.1	44.4	46.6
Тривога	24.4	34.4	29.1	34.5	30.9	44.5	39.8	37.7	34.5
Інтерес	21.5	17.0	19.8	14.1	11.9	10.2	11.4	10.0	14.1
Страх	8.1	11.0	16.4	17.0	22.0	23.6	20.9	22.9	16.8
Інше	0.5	0.5	1.1	0.3	0.4	0.6	0.7	0.2	0.3
Важко відповісти	7.1	6.8	7.2	8.3	11.0	7.1	4.1	5.6	5.4

* Кількість відповідей не обмежувалася

Які почуття виникають у Вас, коли Ви думаєте про своє майбутнє?*

	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Оптимізм	28.3	28.2	19.2	24.7	26.4	29.2	26.2
Байдужість	2	4.7	3.7	1.7	2.3	2.1	2.1
Радість	5.1	5.6	2.9	4.8	3.1	5.2	5.2
Безвихідність	6.2	11.4	16.5	8.7	13.3	9.8	11.6
Упевненість	14.7	10.6	8.2	11.8	7.6	11.5	10.9
Розгубленість	12.1	17.6	23.5	17.4	23.4	18.6	20.9
Задоволеність	5.4	4.4	2.9	5.0	2.1	3.7	3.3
Песимізм	4	7	9.8	5.2	8.7	7.1	9.0
Надія	58.8	51.2	35.4	48.6	40.9	45.9	46.8
Тривога	26.4	29.2	33.1	39.9	37.2	32.6	30.3
Інтерес	20.2	16.2	15.3	15.0	12.3	15.4	18.7
Страх	12.9	15	21.4	18.2	21.6	16.9	15.4
Інше	1.2	0.4	0.3	0.1	0.5	0.3	0.2
Важко відповісти	8.7	6.9	9.6	7.8	4.3	5.0	5.8
Не відповіли	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2

* Кількість відповідей не обмежувалася

Як Ви вважаєте, чого люди бояться зараз найбільше?

	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2015	2016	2017
Зростання злочинності	71.0	61.5	54.9	43.2	43.1	43.2	45.5	42.5	41.3	51.3	42.8
Безробіття	86.4	73.0	67.9	64.9	54.4	80.1	79.4	60.2	70.3	72.6	60.6
Нападу зовнішнього ворога на Україну	17.9	16.4	10.5	6.6	6.7	6.9	6.8	59.6	51.8	42.7	38.3
Міжнародних конфліктів	27.7	17.9	12.8	19.2	18.5	12.7	10.7	35.0	20.1	24.9	17.4
Міжрелігійних конфліктів	—	8.0	6.4	8.4	7.2	6.1	5.6	12.3	7.8	11.2	8.2
Напливу біженців, переселенців і приїжджих	—	11.0	7.4	7.8	10.1	9.2	9.8	13.9	15.1	20.4	13.2
Зупинки підприємств	16.5	39.1	35.3	34.2	29.9	43.2	35.7	36.0	38.7	37.8	33.5
Повернення до старих порядків часів застою	11.3	7.3	5.2	7.9	7.4	9.9	7.7	12.0	13.1	10.9	11.1
Голоду	71.8	51.2	45.5	33.8	31.8	34.7	37.3	33.4	39.0	38.8	32.6
Масових вуличних безпорядків	21.4	18.6	16.1	13.4	16.3	15.9	16.6	32.8	26.2	28.1	21.8
Невиплати зарплат, пенсій тощо	—	64.7	56.5	55.8	51.6	73.8	65.8	60.8	68.5	61.0	62.7
Зростання цін	77.2	71.3	75.2	80.8	86.0	84.2	80.6	63.0	75.4	81.0	77.1
Встановлення диктатури в країні	11.8	12.0	10.2	9.3	10.0	9.9	14.3	16.8	17.4	20.3	17.7
Розпаду України як держави	11.9	14.7	10.8	22.9	21.9	16.7	11.8	45.9	29.3	32.5	27.9
Наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС	40.3	30.4	24.9	22.3	18.1	16.3	16.7	9.2	12.2	11.9	10.6
Зараження загрозливими для життя інфекціями (туберкульоз, СНІД тощо)	—	40.6	43.0	38.3	39.2	37.3	34.5	17.4	19.6	23.7	23.2
Холоду в квартирі	45.4	33.4	30.7	29.9	21.2	17.5	23.7	23.7	25.6	29.4	25.0
Інше	6.7	2.8	3.4	2.1	2.8	1.6	1.6	5.1	3.7	3.6	1.9
По-справжньому нічого не бояться	0.8	5.0	2.6	2.6	2.2	1.3	2.7	1.8	0.9	1.3	3.2

Інтегральний Індекс соціального самопочуття*

	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017
ІСС-20	35.1	33.7	34.8	34.8	37.3	38.3	39.4	38.6	37.4	39.5	38.9	39.3

*Розраховується як комбінація за відповідями на 20 запитань, в яких фіксується рівень задоволеності потреб за основними сферами життя.

Як Ви ставитесь до ідеї приєднання України до союзу Росії й Білорусі?

	1998	2000	2002	2004	2005	2006	2008	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Скоріше негативно	21.0	37.0	23.1	20.1	27.8	24.7	24.2	22.1	24.6	28.5	53.7	61.5	57.3	61.6
Важко сказати	17.5	22.2	18.8	16.8	18.4	14.3	15.4	16.3	18.7	22.4	21.1	15.9	17.6	17.8
Скоріше позитивно	61.4	40.8	57.8	62.8	53.6	61.0	60.2	61.4	56.3	48.9	24.6	21.6	24.9	20.3
Не відповіли	0.2	0.1	0.3	0.3	0.1	0.0	0.2	0.2	0.3	0.2	0.6	0.9	0.2	0.3

Як Ви ставитесь до вступу України до Європейського Союзу?

	2000	2002	2004	2005	2006	2008	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Скоріше негативно	9.6	15.0	11.7	19.9	23.2	18.8	19.1	22.1	27.9	24.3	24.4	29.5	24.3
Важко сказати	34.4	40.1	39.7	32.9	33.8	36.9	35.3	31.8	30.3	24.4	19.0	22.5	19.8
Скоріше позитивно	56.0	44.4	47.9	47.2	43.0	44.1	45.5	45.9	41.6	50.9	56.3	48.0	54.1
Не відповіли	0.1	0.6	0.6	0.1	0.0	0.2	0.1	0.2	0.2	0.3	0.8	0.0	1.7

Як Ви ставитесь до вступу України до НАТО?

	2000	2002	2004	2005	2006	2008	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Скоріше негативно	33.5	37.9	38.5	50.4	64.4	57.7	53.3	54.4	54.4	34.8	34.2	38.4	35.8
Важко сказати	41.5	42.6	42.0	34.4	22.8	24.1	30.8	29.8	30.8	29.7	21.9	23.5	23.2
Скоріше позитивно	24.9	18.8	18.8	14.9	12.7	18.0	15.7	15.3	14.4	34.9	43.0	38.1	40.4
Не відповіли	0.1	0.6	0.7	0.2	0.1	0.2	0.3	0.4	0.3	0.6	0.9	0.0	0.6

Чи вважаєте Ви за необхідне надати російській мові статусу офіційної в Україні?

	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014	2016	2017
Ні	32.9	37.0	36.2	31.1	32.2	37.6	38.4	39.6	41.6	49.1	49.6	55.5	54.4
Важко сказати	16.1	15.3	19.3	20.0	20.0	14.0	13.0	17.0	14.8	14.2	18.1	14.1	15.0
Так	50.9	47.6	44.0	48.6	47.5	48.4	48.6	43.3	43.4	36.5	32.2	30.3	29.9
Не відповіли	0.0	0.1	0.5	0.3	0.3	0.0	0.0	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.7

Якби Ви надумали виїхати з Вашого населеного пункту, то куди?

	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2016	2017
До іншої місцевості в Україні	15.3	11.3	9.8	12.6	11.2	10.0	9.8	7.9
До Росії	12.7	9.7	10.5	7.9	8.3	4.2	4.5	3.7
До інших республік колишнього СРСР	1.1	1.4	0.6	1.6	1.2	1.9	2.6	2.1
За межі колишнього СРСР	4.6	9.7	10.2	7.0	7.9	7.8	10.9	12.9
Ще не знаю куди	12.8	15.9	19.8	16.9	18.3	18.2	19.1	22.4
Ніколи і нікуди я не виїжджав би	51.3	51.9	48.6	53.4	53.0	57.6	52.7	50.7
Не відповіли	2.0	0.1	0.4	0.6	0.1	0.4	0.4	0.2

Чи плануєте Ви у найближчий рік поїхати за кордон на тимчасові заробітки?

	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2015	2016	2017
Так	6.9	5.7	6.1	6.2	6.2	5.3	7.4	9.9	10.8	12.0
Ні	92.7	94.3	93.6	93.7	92.9	94.0	92.4	89.8	88.2	87
Не відповіли	0.4	0.3	0.4	0.1	0.9	0.7	0.2	0.3	1.0	1.0

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ: РЕГІОНАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ

Якою мірою Ви пишаєтеся чи не пишаєтеся тим, що є громадянином України?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Зовсім не пишаюсь	2.4	5.6	10.4	5.9	10.8
Скоріше не пишаюсь	4.5	10.6	17.1	11.1	16.3
Скоріше пишаюсь	47.9	48.3	32.6	43.8	27.7
Дуже пишаюсь	33.2	18.2	13.0	12.6	10.8
Важко сказати	12.0	17.3	26.9	26.6	34.3

Ким Ви себе передусім вважаєте?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Мешканцем села, району чи міста, в якому Ви живете	20.5	23.8	26.0	29.3	24.8
Мешканцем регіону (області чи кількох областей), де Ви живете	3.7	3.6	6.3	9.1	15.8
Громадянином України	61.6	62.4	56.8	49.8	43.0
Представником свого етносу, нації	6.9	3.6	0.5	1.5	3.6
Громадянином колишнього Радянського Союзу	0.0	2.3	6.8	3.9	8.5
Громадянином Європи	2.4	1.7	0.5	1.0	0.0
Громадянином світу	4.3	2.3	3.1	3.9	3.6
Інше	0.5	0.3	0.0	1.5	0.6

Які почуття виникають у Вас, коли Ви думаєте про майбутнє України?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Оптимізм	34.9	17.0	19.7	19.2	6.6
Байдужість	1.3	3.3	2.1	4.7	0.0
Радість	5.3	2.3	4.1	1.0	1.2
Безвихідність	8.5	11.7	10.4	17.2	4.8
Упевненість	11.7	6.4	21.8	7.4	1.2
Розгубленість	16.0	19.6	12.4	15.8	12.0
Задоволеність	2.4	1.7	3.6	3.0	3.0
Песимізм	6.7	14.4	9.8	16.3	4.8
Надія	46.1	44.6	60.1	45.6	43.4
Тривога	28.0	37.8	45.6	34.7	20.5
Інтерес	12.0	14.7	16.6	15.5	10.2
Страх	10.4	19.9	22.8	17.7	10.8
Інше	0.8	0.0	0.0	0.7	0.0
Важко відповісти	4.0	3.0	4.7	3.0	24.7

Які почуття виникають у Вас, коли Ви думаєте про своє майбутнє?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Оптимізм	35.6	22.0	19.7	33.7	12.0
Байдужість	0.5	3.0	3.6	1.7	0.6
Радість	7.4	4.3	6.7	2.7	7.8
Безвихідність	10.9	13.5	7.3	14.1	4.2
Упевненість	13.8	10.0	14.5	10.6	4.2
Розгубленість	18.4	25.5	13.0	22.0	15.7
Задоволеність	3.2	2.6	2.6	4.5	4.2
Песимізм	6.9	9.1	11.4	10.9	6.6
Надія	44.4	46.0	57.0	50.2	36.1
Тривога	23.7	30.2	45.1	32.2	22.9
Інтерес	15.2	17.5	23.8	22.5	16.9
Страх	10.1	17.6	26.9	14.9	6.6
Інше	0.3	0.2	0.0	0.2	0.6
Важко відповісти	4.3	4.0	3.6	2.0	28.3

Як Ви вважаєте, чого люди зараз побоюються найбільше?

	<i>Захід</i>	<i>Центр</i>	<i>Південь</i>	<i>Схід</i>	<i>Донбас</i>
Зростання злочинності	27.2	43.7	51.3	54.7	35.5
Безробіття	47.2	57.1	65.3	72.4	70.5
Нападу зовнішнього ворога на Україну	48.5	39.3	34.2	35.0	24.7
Міжнаціональних конфліктів	11.5	15.5	18.1	23.6	22.3
Міжрелігійних конфліктів	5.6	5.5	15.5	10.1	12.0
Напливу біженців, переселенців і приїжджих	15.2	11.2	15.5	12.8	14.5
Зупинки підприємств	16.8	31.0	34.7	46.8	47.6
Повернення до старих порядків часів застою	9.1	11.8	17.1	7.6	13.9
Голоду	16.3	36.1	34.2	39.9	35.5
Масових вуличних безпорядків	13.3	17.6	41.5	25.9	24.7
Невиплати зарплат, пенсій тощо	49.1	62.5	64.2	70.0	75.3
Зростання цін	66.1	79.1	72.0	86.5	77.7
Встановлення диктатури в країні	12.8	14.7	19.2	26.8	16.9
Розпаду України як держави	24.3	28.5	30.6	30.3	25.3
Наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС	6.7	11.8	9.8	14.8	5.4
Зараження небезпечними для життя інфекціями (туберкульоз, СНІД тощо)	14.4	25.2	24.9	31.8	12.7
Холоду в квартирі	15.7	26.7	24.4	32.5	21.7
Інше	1.9	2.0	3.1	1.0	2.4
По-справжньому нічого не боятися	2.1	2.9	9.3	1.7	3.0

Інтегральний Індекс соціального самопочуття

	ІСС-20
Захід	38.6
Центр	39.3
Південь	41.3
Схід	38.7
Донбас	40.3

Як Ви ставитесь до ідеї приєднання України до союзу Росії й Білорусі?

	<i>Захід</i>	<i>Центр</i>	<i>Південь</i>	<i>Схід</i>	<i>Донбас</i>
Скоріше негативно	88.0	71.0	37.7	46.2	33.1
Скоріше позитивно	4.3	14.6	37.7	32.8	28.9
Важко сказати	7.7	14.4	24.6	21.0	37.9

Як Ви ставитесь до вступу України до Європейського Союзу?

	<i>Захід</i>	<i>Центр</i>	<i>Південь</i>	<i>Схід</i>	<i>Донбас</i>
Скоріше негативно	12.8	21.5	25.8	34.2	41.5
Скоріше позитивно	75.2	61.1	50.5	40.0	25.6
Важко сказати	12.0	17.4	23.7	25.8	32.9

Як Ви ставитесь до вступу України до НАТО?

	<i>Захід</i>	<i>Центр</i>	<i>Південь</i>	<i>Схід</i>	<i>Донбас</i>
Скоріше негативно	20.5	31.8	50.0	45.0	50.0
Скоріше позитивно	60.3	44.3	29.7	30.8	18.7
Важко сказати	19.2	2.9	20.3	24.2	31.2

Чи вважаєте Ви за необхідне надати російській мові статусу офіційної в Україні?

	<i>Захід</i>	<i>Центр</i>	<i>Південь</i>	<i>Схід</i>	<i>Донбас</i>
Ні	87.8	64.4	30.6	37.7	13.9
Так	4.3	21.4	57.0	44.6	55.4
Важко сказати	7.9	14.2	12.4	17.7	30.7

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ: ВІКОВІ ВІДМІННОСТІ

Якою мірою Ви пишаєтесь чи не пишаєтесь тим, що є громадянином України?

	<i>18-29 років</i>	<i>30-55 років</i>	<i>більше 55 років</i>
Зовсім не пишаюсь	5.0	6.0	6.6
Скоріше не пишаюсь	10.1	9.8	12.3
Важко сказати	20.1	22.8	18.7
Скоріше пишаюсь	44.2	42.7	44.6
Дуже пишаюсь	20.6	18.6	18.0

Ким Ви себе перш за все вважаєте?

	<i>18-29 років</i>	<i>30-55 років</i>	<i>більше 55 років</i>
Мешканцем села, району чи міста, в якому Ви живете	23.1	24.2	26.5
Мешканцем регіону (області чи кількох областей), де Ви живете	5.3	6.1	7.3
Громадянином України	60.5	57.7	53.6
Представником свого етносу, нації	3.7	3.2	3.8
Громадянином колишнього Радянського Союзу	0.8	2.7	5.5
Громадянином Європи	1.9	1.5	0.9
Громадянином світу	4.2	3.8	1.9
інше	0.5	0.7	0.5

Які почуття виникають у Вас, коли Ви думаєте про майбутнє України?

	<i>18-29 років</i>	<i>30-55 років</i>	<i>більше 55 років</i>
Оптимізм	23.5	21.9	16.8
Байдужість	4.2	2.5	2.2
Радість	4.5	2.5	1.9
Безвихідність	11.4	10.0	13.8
Упевненість	11.4	8.4	7.9
Розгубленість	15.9	16.4	17.1
Задоволеність	1.3	3.1	2.2
Песимізм	11.9	12.5	10.9
Надія	46.8	46.3	47.2
Тривога	32.8	32.8	37.5
Інтерес	18.3	14.4	11.1
Страх	13.2	16.2	20.4
Інше	0.5	0.2	0.3
Важко відповісти	6.9	5.1	4.8

Які почуття виникають у Вас, коли Ви думаєте про своє майбутнє?

	<i>18-29 років</i>	<i>30-55 років</i>	<i>більше 55 років</i>
Оптимізм	35.5	29.0	16.4
Байдужість	2.9	1.4	2.4
Радість	11.1	3.8	3.3
Безвихідність	5.6	11.9	15.0
Упевненість	15.4	10.7	8.3
Розгубленість	18.8	20.5	23.1
Задоволеність	4.2	3.9	1.7
Песимізм	5.3	8.3	12.6
Надія	50.7	48.5	42.1
Тривога	22.8	29.5	36.1
Інтерес	27.1	18.8	13.3
Страх	11.9	12.6	21.8
Інше	0.3	0.2	0.2
Важко відповісти	5.8	5.4	6.4

Як Ви вважаєте, чого люди зараз побоюються найбільше?

	<i>18-29 років</i>	<i>30-55 років</i>	<i>більше 55 років</i>
Зростання злочинності	38.6	42.4	46.1
Безробіття	67.5	61.0	55.4
Нападу зовнішнього ворога на Україну	41.0	38.4	36.6
Міжнаціональних конфліктів	17.7	17.2	17.4
Міжрелігійних конфліктів	5.0	8.9	9.3
Напливу біженців, переселенців і приїжджих	12.2	14.0	12.6
Зупинки підприємств	33.1	32.2	35.8
Повернення до старих порядків часів застою	11.6	12.0	9.3
Голоду	28.6	32.3	35.6
Масових вуличних безпорядків	19.6	21.4	23.8
Невиплати зарплат, пенсій тощо	60.1	59.6	69.1
Зростання цін	75.1	75.8	80.5
Встановлення диктатури в країні	16.7	17.7	18.5
Розпаду України як держави	26.2	27.7	29.5
Наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС	9.8	10.2	11.7
Зараження небезпечними для життя інфекціями (туберкульоз, СНІД тощо)	24.1	23.0	23.0
Холоду в квартирі	20.4	24.1	29.4
Інше	1.9	1.4	2.6
По-справжньому нічого не боятися	4.5	3.7	1.6